

Kohtuasi C-69/21**Eelotsusetaotluse kokkuvõte Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõike 1 alusel****Saabumise kuupäev:**

4. veebruar 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Haagi esimese astme kohus, 's-Hertogenboschi kohtumaja, Madalmaad)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

4. veebruar 2021

Kaebaja:

X

Vastustaja:

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Põhikohtuasja ese

Põhikohtuasja menetlus puudutab küsimust, kas X-le tuleb tõsiste terviseprobleemide tõttu anda elamisluba või peatada väljasõidukohustuse täitmine ja millised tagajärjed tervisele ilmnevad, kui X ei saa ravi (valuravi meditsiinilise kanepiga) jätkata, sest ta peab täitma riigist väljasõidukohustust vastavalt 2000. aasta välismaalaste seadusele (Vreemdelingenwet 2000).

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklite 1, 4, 7 ja 19 tõlgendamine

Rechtbank (esimese astme kohus, Madalmaad) palub tõlgendada harta artikli 19 lõiget 2 koostoimes harta artiklitega 1 ja 4 ning võttes arvesse direktiivi 2008/115/EÜ, et ta saaks hinnata, kas välismaalase väljasõidukohustuse täitmine tuleb tõsiste terviseprobleemide tõttu peatada. Lisaks palub Rechtbank (esimese astme kohus, Madalmaad) tõlgendada harta artiklit 7, et osata hinnata,

kas ravi ühes liikmesriigis on eraelu selline aspekt, millega tuleb arvestada elamisloa taotluse läbivaatamisel.

Eelotsuse küsimused

I Kas valu oluline tugevnemine ravi puudumise tõttu, kui kliiniline pilt ei muutu, kujutab endast olukorda, mis on vastuolus Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 19 lõikega 2 koostoimes harta artiklitega 1 ja 4, kui direktiivist 2008/115/EÜ (edaspidi „tagasisaatmisdirektiiv“) tulenevat väljasõidukohustust ei peatata?

II Kas jäiga tähtaja määramine, mille jooksul peavad ilmema ravi puudumise tagajärjed selleks, et eeldada tervisega seotud takistuste esinemist tagasisaatmisdirektiivist tulenevale tagasipöördumiskohustusele, on kooskõlas harta artikliga 4 koostoimes harta artikliga 1? Kui jäiga tähtaja määramine ei ole vastuolus liidu õigusega, kas liikmesriigil on siis lubatud määrata üldine tähtaeg, mis on ühesugune kõikidele võimalikele haigustele ja kõikidele võimalikele tagajärgedele tervisele?

III Kas regulatsioon, mille kohaselt väljasaatmise tagajärgi tuleb hinnata eranditult küsimuse raames, kas ja millistel tingimustel saab välismaalane reisida, on kooskõlas harta artikli 19 lõikega 2 koostoimes harta artiklitega 1 ja 4 ning tagasisaatmisdirektiiviga?

IV Kas harta artikkel 7 koostoimes harta artiklitega 1 ja 4 nõuab tagasisaatmisdirektiivi arvesse võttes välismaalase tervises seisundi ja talle liikmesriigis tehtava ravi hindamist küsimuse puhul, kas elamisluba tuleb anda eraelu kaitse alusel? Kas harta artikli 19 lõige 2 koostoimes harta artiklitega 1 ja 4 nõuab tagasisaatmisdirektiivi arvesse võttes, et hinnates seda, kas terviseprobleeme võib käsitleda takistusena väljasaatmisele, võetakse aluseks era- ja pereelu kaitse harta artikkel 7 tähenduses?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiivi 2008/115/EÜ, ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT L 348, lk 98, edaspidi „tagasisaatmisdirektiiv“) artiklid 5, 6 ja 9

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 1, 4, 7, 19, 51 ja 52

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

2000. aasta välismaalaste seadus (Vreemdelingenwet 2000, edaspidi „Vw“), artikkel 64

Välismaalaste ringkiri (Vreemdelingencirculaire, edaspidi „Vc“), punkt A3/7.

Põhikohtuasja faktiliste asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 X sündis 1988. aastal ja on Venemaa kodanik. Tema päritoluriik on Venemaa. Kuueteistkümnenda aastast haigestus ta tõelisse polütsütemiasse (*polycythaemia vera*), mis on verevähi haruldane vorm. X raviti Madalmaades valuravi raames meditsiinilise kanepiga. Venemaal ei ole meditsiiniline kanep legaalselt saadav.
- 2 19. mail 2016 esitas X teist korda varjupaigataotluse Madalmaades. Ta põhjendas taotlust sellega, et tal on tõeline polütsütemia, mida tema päritoluriigis ravitakse tavapäraste ravimitega. Ta märkis, et tal on tulnud taluda nende ravimite kõrvaltoimeid ja kanep mõjub valu vastu paremini. Ta kasvas kanepitaimi raviotstarbel kasutamiseks ning tal tekkisid seetõttu sellised probleemid, et vajab kaitset.
- 3 29. märtsi 2018. aasta otsusega jättis Staatssecretaris (riigisekretär, Madalmaad) X varjupaigataotluse rahuldamata. X väited seoses probleemidega, mis tal tekkisid tulenevalt kanepi kasvatamisest enda tarbeks, ei ole riigisekretäri hinnangul usutavad. Lisaks otsustas riigisekretär, et X-le ei saa anda elamisluba ning lahkumiskohustuse täitmist ei saa vastavalt Vw artiklile 65 (tervislik seisund) peatada.
- 4 20. detsembril 2018 rahuldab Rechtbank (esimese astme kohus, Madalmaad) nimetatud otsuse peale X poolt esitatud kaebuse osaliselt ja tühistas osaliselt otsuse. See otsus jäi apellatsioonistmes muutmata. Seega on jõustunud kohtulahendi alusel selge, et X-l ei ole õigust pagulasseisundi omistamisele ega täiendava kaitse saamisele. Riigisekretär pidi siiski tegema uue otsuse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikli 8 alusel esitatud kaebuse ja Vw artikli 64 kohaldamise kohta esitatud taotluse suhtes.
- 5 19. veebruari 2020. aasta otsusega tegi riigisekretär uue otsuse X teise varjupaigataotluse kohta. Selle kohaselt ei saa X-le anda tähtajalist elamisluba EIÕK artikli 8 alusel ning väljasõidukohustuse täitmist ei lükata vastavalt Vw artiklile 64 edasi.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 6 X on seisukohal, et talle tuleb anda tähtajaline elamisluba vastavalt EIÕK artiklile 8 või oleks väljasõidukohustuse täitmine tulnud vastavalt Vw artiklile 64 peatada. Ta põhjendab seda oma tervisliku seisundiga, Madalmaades toimuva raviga ja tagajärgedega, kui ta tagasipöördumise tõttu Venemaale ei saa ravi jätkata.

- 7 X väidete kohaselt saab meditsiinilise kanepiga ravimise teel vähendada valusid umbes 70%. See ravi on tema jaoks nii oluline, et selle äralangemise korral ei saa ta enam inimväärset viisil elada, mistõttu tuleb talle võimaldada elamisluba vastavalt EIÕK artiklile 8. Ilma kanepita ei ole ta valude tõttu suuteline magama ega sööma, mis on seotud raskete ja psüühiliste tagajärgedega. X väidab, et langeb siis depressiivsesse ja suitsiidsesse seisundisse. Valuravi äralangemise tõttu tekib seega kiiresti tervisealane hädaolukord.
- 8 Riigisekretär on seisukohal, et X ravi Madalmaades ei ole piisav eraelu tunnuse eeldamiseks EIÕK artikli 8 tähenduses, mistõttu ei tule talle anda elamisluba sellel alusel. Seeläbi, et X ei saa valuvaigistina enam kasutada meditsiinilist kanepit, ei teki tervisealast hädaolukorda. X saab teatud tingimustel reisida. Seetõttu ei tule kõne alla ka väljasõidukohustuse täitmise peatamine tervislikel põhjustel vastavalt Vw artiklile 64.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

- 9 Põhikohtuasjas käsitletakse küsimust, kas kaebajale tuleb tema terviseseisundit arvestades anda elamisluba või peatada väljasõidukohustuse täitmine, ja millised on tema ravi lõpetamise tagajärjed tervisele, sest ta peab täitma lahkumiskohustust.
- 10 Vw artikkel 64 ja Vc punkt A3/7 reguleerivad kontrolliraamistikku, mille alusel hinnata, kas välismaalase väljasõidukohustuse täitmise võib peatada tõsiste terviseprobleemide tõttu ja ta saab seetõttu seadusliku elamisloa. Riigisekretär võib teha korralduse peatada väljasõidukohustuse täitmine vastavalt Vw artiklile 64, kui välismaalane ei ole tervise tõttu võimeline reisima või kui tervislikel põhjustel esineb tegelik oht rikkuda EIÕK artiklis 3 sätestatud. Selle kontrolliraamistiku kohaselt esineb tegelik oht rikkuda EIÕK artiklit 3 vaid siis, kui BMA¹ seisukohast ilmneb, et ravi äralangemine toob kõige tõenäolisemalt kaasa tervisealase hädaolukorra ja välismaalase päritoluriigis ei ole ravivõimalusi või need ei ole talle seal kättesaadavad.
- 11 Tervisealase hädaolukorra all mõeldakse olukorda, mille puhul on aktuaalsete meditsiinilis-teaduslike teadmiste alusel kindel, et ravi äralangemine toob endaga kolme kuu jooksul kaasa surma, invaliidsuse või raske vaimse või füüsilise kahjustuse muu vormi. Liikmesriigi kohtupraktikas lähtutakse Euroopa Inimõiguste Kohtu (edaspidi „EIK“) praktikat arvestades sellest, et EIÕK artikli 3 rikkumisega võib tegemist olla siis, kui raskelt haige välismaalane satub väljasaatmise korral tegelikult ohtu, et tema terviseseisund halveneb tõsiselt, kiiresti ja pöördumatult ja see toob endaga kaasa rasked kannatused või elua

¹ Bureau Medische Advisering (Meditsiinilise nõustamise büroo, Madalmaad, edaspidi „BMA“) kuulub julgeoleku- ja justiitsministeeriumi (Ministerie van Veiligheid en Justitie) juurde ning annab oma tellijale, Immigratie- en Naturalisatiedienst (sisserände- ja naturalisatsiooniametile, Madalmaad, edaspidi „IND“) selle taotluse alusel nõu välismaalase tervise aspektide kohta, mis on seotud Vw järgi antud otsusega.

selge vähenemise sobiva ravi puudumise tõttu päritoluriigis või puuduva juurdepääsu tõttu sellisele ravile.

- 12 X kinnitas oma seisukohta, et tema terviseprobleemide tõttu tuleks tema väljasõidukohustuse täitmine peatada, mh oma arstide kirjadega. Nendest kirjadest nähtub, et tal on intensiivsed valud, mis on tänu kanepiga ravimisele veel kuidagi talutavad, ja alternatiivsete valuvaigistite suhtes esineb vastunäidustus.
- 13 Riigisekretär palus seetõttu seisukohta BMA-lt. BMA teatas muu hulgas, et kanepi toime ravimina ei ole tõendatud, kanep ei ole seetõttu ravim ning järelikult ei ole võimalik midagi öelda selle kohta, mis juhtuks, kui seda ei saa enam kasutada, sest Venemaal ei ole seda kui valuvaigistit võimalik kasutada. Kuna kanepi toime ravimina ei ole tõendatud, ei ole võimalik öelda, et kanepi tarvitamine hoiab ära äkki tekkiva tervisealase hädaolukorra. Lisaks on BMA hinnangul kanepile piisavalt alternatiive, mille vahel saab meditsiiniliselt õigustatud viisil valida.
- 14 Kindel on see, et X-l ei ole oma päritoluriigis võimalik saada ravi meditsiinilise kanepiga ega kasutada alternatiivseid ravimeetodeid valu vaigistamiseks. See tähendab, et X-i ravi lõpetatakse osas, mis puudutab valuravi, kui väljasõidukohustuse täitmist ei peatata. Siis tekib küsimus, millised on meditsiinilise kanepiga ravimise lõpetamise tagajärjed tervisele. Raviarstidelt saadud informatsioonist järeldab Rechtbank (esimese astme kohus, Madalmaad) esialgu seda, et kliinilist pilti valuravi puudumine ei muuda.
- 15 Enne kui Rechtbank (esimese astme kohus, Madalmaad) teeb meditsiinieksperdile ülesandeks hinnata, milliseid tagajärgi tervisele on oodata ning millal need tekivad, kui lõpetatakse ravi kanepiga, on vaja paluda Euroopa Kohtult tõlgendada harta artiklite 1, 4 ja 19 kohaselt raskelt haigetele välismaalastele pakutava kaitse ulatust. Niikaua, kui Rechtbankile (esimese astme kohus, Madalmaad) ei ole selge, kas kannatuste suurenemine kui selline hoiab ära väljasaatmise, missuguse aja jooksul peavad kannatused hakkama suurenema, et väljasaatmist ära hoida, ning kas hinnates seda, kas [isikut] ähvardab tervisealane hädaolukord, kui X täidab lahkumiskohustuse, tuleb arvestada võimalikke valude suurenemisest tingitud psüühilisi tagajärgi, ei ole mõistlik lasta selle kohta ekspertiisi teha.
- 16 Harta artikli 52 lõige 3 sätestab, et hartas sisalduvate selliste õiguste tähendus ja ulatus, mis vastavad Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga tagatud õigustele, on samad, mis neile nimetatud konventsiooniga ette on nähtud. Selgitustest põhiõiguste harta kohta nähtub, et harta artikkel 1 on kõikide põhiõiguste tegelik alus, harta artikkel 4 vastab EIÕK artiklile 3, harta artikkel 7 vastab EIÕK artiklile 8 ja harta artikli 19 lõige 2 osutab EIK kohtupraktikale EIÕK artikli 3 kohta.

Esimene küsimus

- 17 Rechtbankile (esimese astme kohus, Madalmaad) ei ole teada Euroopa Kohtu praktikat harta artikli 19 lõike 2 tõlgendamise kohta koostoimes harta artiklitega 1

ja 4 seoses hinnanguga, kas esineb tervisega seotud takistus väljasaatmisele, kui kliiniline pilt meditsiiniliste ravivõimaluste puudumise korral päritoluriigis küll ei halvene, aga valud suurenevad oluliselt. Ta palub tõlgendamist seoses kaitsega, mida need sätted annavad raskelt haigele välismaalasele.

- 18 Rechtbanki (esimese astme kohus, Madalmaad) hinnangul peaks raskelt haigele välismaalasele harta poolt pakutav kaitse hõlmama ka kannatuste olulist intensiivistumist valuravi lõpetamise korral, ilma et selle põhjuseks oleks „a serious, rapid and irreversible decline in his or her state of health“ (EIK 13. detsembri 2016. aasta otsus Paposhvili vs. Belgia, CE:ECHR:2016:1213JUD00417381, punkt 183), X puhul tõelise polütsütemia kliinilise pildi halvenemine.

Teine küsimus

- 19 Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (Madalmaade riiginõukogu halduskohtuasjade osakond, edaspidi „Afdeling“) väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb hinnates seda, kas ravi lõpetamise korral tekib tervisealane hädaolukord, võtta arvesse ainult neid tagajärgi tervisele, mis ilmnevad kolme kuu jooksul pärast ravi lõpetamist. Afdelingi hinnangul on see kriteerium seotud kohtuotsuse Paposhvili punktis 183 kujundatud tervisliku seisundi kiire halvenemise nõudega. Afdeling ei ole aga kunagi põhjendanud, miks sellele kehtib maksimaalne tähtaeg ning miks see on kolme kuu pikkune. Kohtuotsuses Paposhvili ei määranud EIK kindlaks mingit konkreetset perioodi, vaid otsustas, et „the impact of removal on the person concerned must be assessed by comparing his or her state of health prior to removal and how it would evolve after transfer to the receiving State“ (punkt 188), millega viidatakse ainult isiku terviseseisundi muutusele, mis seondub ravi lõpetamisega.
- 20 Rechtbank (esimese astme kohus, Madalmaad) tahab seetõttu teada, kas jääk tähtaeg, mille jooksul peavad ilmnema ravi lõpetamise tagajärjed, on kooskõlas liidu õigusega ja kas liikmesriigid võivad sõltumatult haiguse ja ravi liigist määrata kindlaks tähtaja, mille jooksul peavad ilmnema tagajärjed tervisele, et väljasõidukohustuse täitmist saaks peatada ja välismaalasele võimaldataks seega seaduslik riigis viibimine.

Kolmas küsimus

- 21 Liikmesriigi kohtupraktikas hinnatakse väljasaatmise tagajärgi tervisele ainult sellisel viisil, et uuritakse, millistel tingimustel saab reis toimuda. Küsimust, kas üleandmisel või väljasaatmisel on tagajärjed tervisele, ei võeta liikmesriigi õigusaktide, poliitiliste juhiste ja Afdelingi väljakujunenud kohtupraktika kohaselt arvesse, kui hinnatakse seda, kas väljasaatmine on vastuolus harta või EIÕKga.
- 22 Siiski märkis EIK kohtuotsuse Paposhvili punktis 188, et isiku väljasaatmise tagajärgi tuleb hinnata sellisel viisil, et võrreldakse tema terviseseisundit enne väljasaatmist ja terviseseisundi tõenäolist muutumist pärast väljasaatmist. See näib

viitavat sellele, et küsimuse puhul, kas väljasaatmisega tekib tervisealane hädaolukord, tuleb arvestada üleandmise kõikide tagajärgedega tervisele, ning hinnata ei tohi ainult seda, kas tagajärgi tervisele võib piirata reisi sidumisel teatud kohustustega.

- 23 16. veebruari 2017. aasta kohtuotsuses C. K. jt, C-578/16 PPU (EU:C:2017:127) otsustas Euroopa Kohus üleandmise raames Dublini süsteemi järgi, et ametiasutused ei tohi piirduda üksnes nende tagajärgedega, mis võivad olla asjaomase isiku transportimisel ühest liikmesriigist teise, vaid arvesse tuleb võtta kõiki selle transpordiga kaasnevaid tõsiseid ja parandamatuid tagajärgi (punkt 76). Käesoleval juhul on kõne all väljasaatmine päritoluriiki, mitte üleandmine teisele liikmesriigile, samas ei näe Rechtbank (esimese astme kohus, Madalmaad), miks esimesel juhul ei peaks üleandmise kui sellise tagajärjed tervisele omama tähtsust, kui hinnatakse seda, kas väga raskete terviseprobleemidega välismaalasele saab keelata riigis viibimist.
- 24 Seda aspekti ei võeta kohtuotsuse C. K. jt kohaselt, nagu seda tõlgendab Afdeling, hinnangu andmise juures aga arvesse. Rechtbank (esimese astme kohus, Madalmaad) tahab Euroopa Kohtult teada, kas selline liikmesriigi kontrolliraamistik on kooskõlas harta artikliga 4.

Neljas küsimus

- 25 Käesolevas kohtuasjas on oluline ka küsimus, kas välismaalase terviseseisund ja ravi teostamine liikmesriigis nagu sellele on viidanud X, on käsitatav osana harta artikli 7 ja EIÕK artikli 8 kohaselt kaitstavast eraelust.
- 26 6. mai 2001. aasta kohtuotsuses Bensaid vs. Ühendkuningriik (CE:ECHR:2001:0206JUD004459998) märkis EIK, et ei ole välistatud, et EIÕK artikli 3 lõvendini mitteulatuv olukord on siiski käsitatav EIÕK artikli 8 rikkumisena, kui elamisloa (enam) ei anta. Nendes raamides tegi EIK otsuse, et mõiste „eraelu“ ei ole ammendavalt defineeritud ning eraelu olulise osana EIÕK artikli 8 tähenduses tuleb käsitada ka psüühilist tervist.
- 27 Erinevalt Afdelingist on Rechtbank (esimese astme kohus, Madalmaad) seisukohal, et kohtuotsusest Paposhvili tuleneb, et hinnates seda, kas väljasaatmist takistavad tervislikud põhjused, on oluline ka EIÕK artikkel 8. Siia lisandub, et varjupaigataotleste menetlemisel tuleb omal algatusel kontrollida, kas välismaalasel on õigus elamisloale EIÕK artikli 8 kohaselt, kui tema puhul ei tule kõne alla õigus pagulasseisundi omistamisele ega täiendava kaitse saamisele. Rechtbank (esimese astme kohus, Madalmaad) palub seetõttu täpsemat tõlgendust seoses küsimusega, kas ametiasutused juhul, kui välismaalane taotleb elamisloa andmist seoses raskete terviseprobleemidega ja vastava raviga liikmesriigis, peavad võtma arvesse terviseseisundit kui eraelu aspekti, hinnates küsimust, kas välismaalasel on õigus elamisloale EIÕK artikli 8 kohaselt, ning kas nad peavad arvestama selle seisundiga kui eraelu aspektiga menetluses, milles välismaalane taotleb riigist väljasõidukohustuse täitmise peatamist.

- 28 Välismaalase jaoks on vastus neljandale eelotsuseküsimusele oluline, sest elamisloa andmine eraelu kaitse alusel on õiguslikust aspektist tugevam elamisõigus kui see, mida annab väljasõidukohustuse täitmise peatamine vastavalt Vw artiklile 64.

Ettepanek

- 29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab järgnevad eelotsuse küsimused:

I Arvestades harta artikli 19 lõiget 2 koostoimes harta artiklitega 1 ja 4, samuti tagasisaatmisdirektiiviga on liikmesriikidel hinnates, kas esineb selline tervisetakistus, mille puhul raskelt haiget välismaalast ei kohustata riigist lahkuma, kohustus arvesse võtta kõiki tagajärgi tervisele, mis tulenevad raskelt haige välismaalase liikmesriigis saadava ravi lõpetamisest, ning seda ka siis, kui kliiniline pilt ise jääb samaks. Vajadusel tuleb väljasõidukohustuse täitmine peatada või anda luba väljasõidukohustust (ajutiselt) mitte täita, ning järelikult võimaldada seaduslikku elamist riigis.

II Arvestades harta artikli 19 lõiget 2 koostoimes harta artiklitega 1 ja 4, samuti tagasisaatmisdirektiiviga on liikmesriikidel hinnates, kas esineb tervisega seotud väljasaatmistakistus, alati kohustus võtta arvesse üksikjuhtumi konkreetsed asjaolud, kusjuures regulatsioon, mille kohaselt võib tähelepanuta jätta tagajärjed tervisele, mis ilmnevad pärast üldist maksimaalset tähtaega, ei ole kooskõlas harta artikli 4 absoluutse kehtivusega.

III Arvestades harta artikli 19 lõiget 2 koostoimes harta artiklitega 1 ja 4, samuti tagasisaatmisdirektiiviga on liikmesriikidel hinnates, kas on karta tervisealase hädaolukorra tekkimist, kohustus arvestada kõikide väljasaatmisest tulenevate tagajärgedega tervisele, ning võimaldada raskelt haigel välismaalasel tervisest tulenevate takistuste tõttu jätta (ajutiselt) täitmata riigist väljasõidukohustus ja saada järelikult seaduslik elamisluba.

IV Arvestades harta artikli 19 lõiget 2 koostoimes harta artiklitega 1, 4 ja 7, samuti tagasisaatmisdirektiiviga ei ole liikmesriikidel lubatud kindlaks määrata, et mitte kunagi ei tule arvestada era- ja pereeluga harta artikli 7 tähenduses hinnates seda, kas esinevad tervisest tulenevad väljasaatmistakistused. Kui raskelt haige välismaalane taotleb elamisluba eraelu kaitse alusel ning mitte ainult väljasõidukohustuse täitmise peatamist ja põhjendab taotlust oma terviseprobleemidega ja raviga, peavad ametiasutused hindama, kas tuleb anda harta artikli 7 ja EIÖK artikli 8 kohane elamisluba.